

Raportti 25/2025

VHVSY ry:n kalataloudelliset kunnostukset vuonna 2025

Oula Tolvanen

Vantaanjoen ja Helsingin seudun
vesiensuojeluyhdistys ry

Raportti 25/2025

VHVSY ry:n kalataloudelliset kunnostukset vuonna 2025

29.12.2025

Laatija: Oula Tolvanen

Tarkastaja: Reetta Lehto

Hyväksyjä: Anu Oksanen

Kannen valokuvat: Reetta Lehto, Oula Tolvanen

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	4
2	Kunnostuskohteet.....	5
2.1	Vanhanmyllynkoski, Lepsämänjoki.....	5
2.2	Matarinkoski, Keravanjoki	6
2.3	Pikkukoski, Keravanjoki	9
2.4	Rajakoski, Vantaanjoki.....	10
3	Soraikkojen tarkistukset	11
3.1	Vantaanjoki.....	11
3.1.1	Pikkukoski.....	12
3.1.2	Vuohenpäänkoski	12
3.1.3	Niittukoski	12
3.1.4	Myllykoski.....	12
3.1.5	Kiskoski.....	13
3.1.6	Boffinkoski.....	13
3.2	Tuusulanjoki	13
4	Viittaukset	14

1 Johdanto

Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry (VHVSY) on koordinoanut toimialueellaan Jokitalkkari-hanketta vuodesta 2014 lähtien. Hankkeen keskeisimpiä kalataloudellisia toimenpiteitä ovat olleet lohikalojen elinympäristöjen inventoinnit, kutualueiden huolto, taimenen esiintymisen selvittäminen sähkökoekalastuksilla, jokialueen kalastuksenvälvonta, koululaisten kalastuspäivät ja koskien kalataloudelliset kunnostukset. (Tolvanen & Lehto 2024)

Jokitalkkarien kalataloudellinen kunnostustoiminta sisältää kunnostusten laatimista ja toteuttamista Vantaanjoessa, Keravanjoessa, Tuusulanjoessa, Lepsämänjoessa ja Luhtajoen latvoilla. (Haro & Tolvanen 2021, Haro 2022, Tolvanen 2023, Tolvanen 2024)

VHVSY:n toteuttamien kalataloudellisten kunnostusten tavoitteena on lisätä erittäin uhanalaisen taimenen (*Salmo trutta* L.) poikastuotantoa ja samalla ennallistaa aiemmin perattuja koski- ja virta-alueita. Kaikissa kunnostuksissa yritetään monipuolistaa pohjan raekoon, veden syvyyden ja virrannopeuden vaihtelua koskien sisällä, mikä mahdollistaa suuremman biodiversiteetin alueella. Kunnostuksia toteutetaan yhteistyössä vesialueiden osakaskuntien ja maanomistajien kanssa. Kunnostuksia tehdään niin käsivoimin kuin koneellisesti. Uomaan siirrettävä uusi kiiviaines on pyöreähköä luonnonkiveä ja harjusoraa.

Vantaanjoessa elää varsin runsaslukuisena EU:n ympäristödirektiivein suojellut vuollejokisimpukka (*Unio crassus*) ja kirjojokikorento (*Ophiogomphus cecilia*). Vuollejokisimpukan lajirauhoiduksesta poikkeamiseen on lupa Uudenmaan ELY-keskukselta ja kirjojokikorenon suojeluun liittyen lausunto, jonka puitteissa kunnostukset pystytään toteuttamaan suunnitellusti.

Kunnostuksiin pyritään osallistamaan paikallisia toimijoita ja esimerkiksi Myllykosken alueella yhteistyö on ollut hyvin onnistunutta. Maanomistajilta ja osakaskunnilta saatu palaute toiminnasta on ollut positiivista. Kunnostusten onnistumista seurataan vuosittaisilla sähkökoekalastuksilla ja mahdollisuuksien mukaan tarkkailemalla syksyistä meritaimenten kutua. Sähkökalastusseurantaa on tehty vuodesta 2016 lähtien (Tolvanen & Lehto 2024).

Kesällä 2025 kunnostuksia toteutettiin Lepsämänjoen Vanhanmyllynkoskella, Keravanjoen Martinkoskella ja Pikkukoskella sekä Vantaanjoen Rajakoskella. Lisäksi kesällä 2025 tarkistettiin aiempina vuosina rakennettujen soraikkojen kunto Vantaanjoessa ja Tuusulanjoessa. Kunnostus- ja soraikkojen tarkistuskohteet ovat esitetty kuvassa 1. Kesän 2025 kunnostuksiin saatiin rahoitusta Varsinais-Suomen ELY-keskukselta.

2 Kunnostuskohteet

2.1 Vanhanmyllynkoski, Lepsämänjoki

Vanhanmyllynkoski on nimensä mukaisesti entinen myllypaikka, jossa on 1886 senaatin kartan mukaan sijainnut pato ja joen ylittävä tie. Paikalla on mahdollisesti ollut vielä tätä vanhempi 1500-luvulta asti toiminnassa ollut mylly. Myllytoiminta päättyi 1930-luvulla, jonka jälkeen paikalliset maanviljelijät myllystä ylävirtaan tekivät aloitteen Vanhanmyllyn padon purkamiseksi ja pato hävitettiin. Myllyn ohitse on uitettu aikanaan myös tukkeja ja paikalla on ollut tukkiränni, joka on ohittanut kosken. (Museovirasto, Nurmijärvi seura).

Kesällä 2024 koskea ennallistettiin purkamalla perkuuvallia noin puolet kosken kokonaismitasta. Samalla niska-alueelle tuotiin luonnonkiveä lohikalojen kutupaikoiksi. Syksyllä 2024 havaittiin meritaimenen kutua uusilla soraikoilla (Tolvanen 2024). Vuoden 2025 sähkökoekalastuksessa havaittiin ensimmäistä kertaa taimenen 0+ poikasia (tiheys 42 kpl/100 m²) (Lehto & Tolvanen 2025).

Kesäkuussa 2025 perkuuvallin purkamista jatkettiin kosken alaosalla lihasvoimin. Apuvoimia työhön saatiin ranta-asukkailta. Työhön osallistui yhteensä kymmenen henkeä, joista kolme oli VHVSY:n henkilökuntaa.

Kuva 1. Vanhanmyllynkosken alaosa ennen (vas.) ja jälkeen kesän 2025 kunnostustoimia (oik.)

Kesän 2025 kunnostuksella monipuolistettiin ja levennettiin koskea 15–20 metrin matkalta. Samalla luotiin pienille kalanpoikasille uutta matalan veden suoja-alueita noin 50 neliömetrin verran (kuva 1). Vallia ei saatu täysin purettua yhden päivän aikana, eikä sopivaa ajankohtaa töiden jatkamiseksi saatu sovittua samalle kesälle. Lisäksi osa kivistä oli liian suuria liikutettavaksi

lihasvoimin. Tämän vuoksi kunnostamista on tarkoitus jatkaa kesällä 2026, jotta koko koski saataisiin lähemmäksi alkuperäistä muotoaan. Tulevana kesänä kokeillaan myös erinäisten vinssien ja tunkkien hyödyntämistä suurien kiven liikuttamisessa.

2.2 Matarinkoski, Keravanjoki

Keravanjoen alaosan koskien kunnostamisen taustaksi on laadittu VHVSY:n toimesta kunnostussuunnitelma vuonna 2022 (Tolvanen 2022). Suunnitelmassa on kerrottu tarkemmin alueen ominaispiirteistä ja tilanteesta ennen kunnostustoimia.

Kosken yläosan saareen itäpuolelle rakennettiin uusia kutualueita kaivinkoneen avulla elokuussa 2024. Tuolloin osa sorasta nostettiin saareen levitettäväksi seuraavana kesänä. Saareen jätetty sora levitettiin elokuussa 2025 VHVSY:n henkilökunnan voimin (kuva 3). Kunnostamiseen osallistui yhteensä viisi henkilöä. Sorasta rakennettiin yhteensä 20 m² laajuinen uusi kutusoraikko meritaimenille (kuva 2). Tämän lisäksi siivottiin vuoden 2024 koneellisen kunnostuksen jäljiltä jäänyt sorakasan pohja, jonka kivet levitettiin uomaan (kuva 4).

Kuva 2. Matarinkoskeen rakennettiin 20 m² laajuinen soraikko saaren viereisen niskakynnyksen läheisyyteen.

Kuva 3. Kutusoraikon rakentamista vaijeriradan avulla Matarinkoskella 2025. Kunnostusalue taustalla.

Kuva 4. Koneellisesta kunnostuksesta rannalle jäänyt kutasora (yllä). Kivet siirrettynä veteen (alla).

2.3 Pikkukoski, Keravanjoki

Matarinkoskesta alavirtaan virtaavan Pikkukosken niska-alueelle rakennettiin laaja, yhteensä noin 150 neliön laajuinen kutusoraikko lohikaloille. Kunnostuksessa jokeen levitettiin yhteensä 60 tonnia seulottua (16–60 mm) luonnonkiveä (kuva 5). Kunnostuksen alussa joen pohjan suu-
remmat kivet kaivettiin ylös, jonka jälkeen seulottu kiviaines levitettiin. Tämän jälkeen ylöskaive-
tuista kivistä rakennettiin soran päälle uusia poikaskiviriuttoja (kuva 6).

Kuva 6. Soran levittämistä Pikkukosken niskalle elokuussa 2025.

Kuva 5. Pikkukosken niska-alue kunnostuksen jälkeen elokuussa 2025.

2.4 Rajakoski, Vantaanjoki

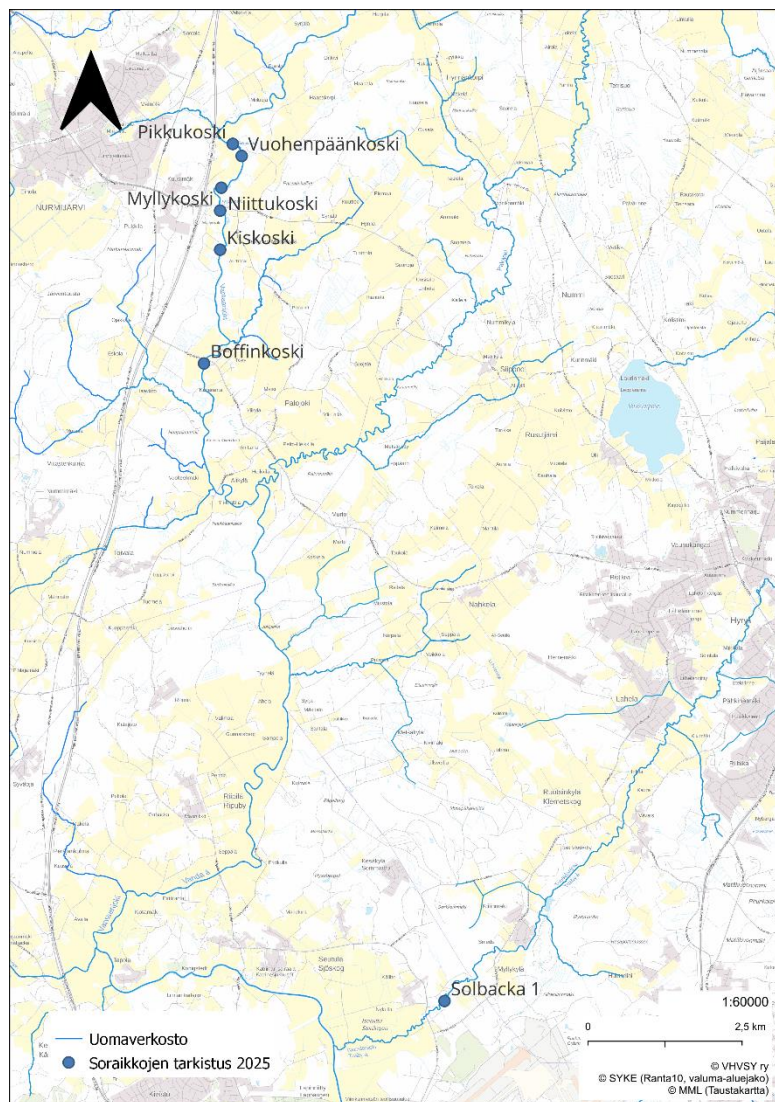
VHVSY suunnitteli soraistavansa Rajakosken niska-aluetta 2025. Soraistaminen ei kuitenkaan onnistunut, sillä Rajakoski on hyvin vaikeasti saavutettavissa koskea ympäröivien jyrkkien joenpenkereiden ja metsäalueiden vuoksi. Vuonna 2025 saatiin toimitettua kosken lähelle soraa ja kosken kiviin kiinnitettiin metallilenkit vaijerirataa varten (kuva 7). Soraa ei päästy levittämään tulvaolosuhteiden ja talkoovoiman puuttumisen vuoksi. Kesällä 2025 kosken perkuuvallien purkua jatkettiin kosken yläosalla lihasvoimin ja huollettiin kosken omia soraikoita.

Kuva 7. Rajakosken vaijeriradan koekäyttö syksyllä 2025.

3 Soraikkojen tarkistukset

Loppukesästä 2025 jokitalkkarit tarkistivat vuosina 2021–2024 rakennettujen kunnostussoraikojen kunnan Vantaanjoen Pikkukoskessa, Vuohenpääkoskessa, Niittukoskessa, Myllykoskessa, Kiskoskessa ja Boffinkoskessa. Tuusulanjoessa tarkistettiin vuonna 2021 soraistettu Solbacka 1 nimisen koskipaikan kutusoraikot. Tarkistetut kohteet ovat esitetty kartalla kuvassa 8.

Kuva 8. Soraikkojen tarkistuskohteet vuonna 2025.

3.1 Vantaanjoki

Vantaanjoen kunnostussoraikoista valtaosa oli pysynyt paikoillaan ja hyvässä kunnossa. Useassa soraikossa oli havaittavissa kuteneiden kalojen kaivamia kutukuoppia. Voimakkaan kaivamisen vuoksi osa soraikoista oli muuttunut tasaisesta sormatosta harjanteen muotoisiksi.

3.1.1 Pikkukoski

Vantaanjoen Pikkukoskelle rakennettiin vuonna 2021 lihasvoimin yhteensä kymmenen erikoista kutusoraikkaa, joista osa oli kooltaan pieniä. Kesän 2025 tarkistuksessa soraikoista iso osa oli huuhtoutunut kokonaan pois. Koskeen rakennetuista soraikosta oli jäljellä käytännössä vain kaksi, joista toinen huollettiin tarkistuksen yhteydessä. Parhaiten oli säilynyt niskalle rakennettu laaja soraikko, joka sekin oli selvästi kulunut ja jäljelle jääneessä sorassa oli kalojen kaivamia kuoppia. Pikkukosken soraikkojen koneelliselle uudelleenrakentamiselle on haettu rahoitusta vuodelle 2026.

3.1.2 Vuohenpäänkoski

Kaikki Vuohenpäänkosken vuonna 2023 rakennetut soraikot olivat säilyneet paikoillaan. Kosken yläpuoliseen pohjakynnykseen rakennettu laaja kutusoraikko oli paikoitellen kulunut ja soraikolla oli useita kalojen kaivamia kutukuoppia. Soraikot eivät tarvitse toistaiseksi huoltotoimenpiteitä.

3.1.3 Niittukoski

Niittukoskeen rakennettiin vuonna 2023 koneellisesti kolme kutusoraikkaa. Soraikoista ylimässä oli useita koko soraikon syvyisiä kutukuoppia, mutta alemmissa soraikoissa ei havaittu merkkejä kudusta. Soraikot eivät tarvitse toistaiseksi huoltotoimenpiteitä.

3.1.4 Myllykoski

Myllykoskeen rakennettiin vuosina 2021–2023 yhteensä kahdeksan uutta kutusoraikkaa. Pinta-alaltaan suurin soraikko sijoitettiin kosken yläpuoliselle niskakynnykselle. Niskasoraikko rakennettiin lihasvoimin vuonna 2021 ja sitä täydennettiin koneellisesti 2023. Soraikko oli vuoden 2025 tarkistuksessa hyväkuntoinen. Soraikossa oli useita selkeitä kutukuoppia, joiden kohdalla sora oli liikkunut alavirtaan. Soraikko ei tarvitse toistaiseksi huoltotoimia, mutta kalojen kudun onnistumista tulee seurata tulevina syksyinä.

Alavirrassa autotiesillan alapuolella sijaitsevan välirihlaikon soraikko oli hyvässä kunnossa ja siinä oli myös merkkejä kalojen kudusta.

Puusillan yläpuolelle rakennettiin vuonna 2021 yksi uusi soraikko ja lisättiin soraa vuonna 2016 rakennettuun soraikkoon. Vuonna 2021 syvään veteen rakennettu soraikko oli huuhtoutunut kokonaan pois. Matalampaan veteen sijoitettu soraikko oli säilynyt osittain, mutta sora oli voimakkaasti kulunut. Soraikolla on nähty paljon kutevia meritaimenia joka syksy. Sillan yläpuolisen soraikon täydentämiselle koneellisesti on haettu rahoitusta vuodelle 2026.

Myllykosken alaosalle rakennettiin vuosina 2021 ja 2022 neljä soraikkoa. Itärannan sivu-uoman edustalle rakennetut soraikot olivat huuhtoutuneet kokonaan pois. Joen länsirannassa alavirtaan huuhtoutuneesta sorasta muotoiltiin uusi soraikko vuonna 2022. Tämä soraikko oli säilynyt paikoillaan ja hyvässä kunnossa vuoden 2025 tarkistuksen mukaan. Soraikolla oli myös selkeitä merkkejä kalojen kudusta. Alempana länsirannan sivu-uomaan vuonna 2022 rakennettu soraikko oli pysynyt hyvässä kunnossa. Tälläkin soraikolla oli selkeitä kalojen tekemiä kutukuoppia. Alaosan soraikot eivät tarvitse huoltotoimenpiteitä, eikä huuhtoutuneiden soraikkojen uusiminen ole mielekäästä.

3.1.5 Kiskoski

Vuonna 2022 Kiskoskeen rakennettiin yhteensä kuusi uutta kutusoraikkoa. Kaikki soraikot olivat säilyneet paikoillaan kesän 2025 tarkistuksessa. Merkkejä kalojen kudusta havaittiin neljällä soraikolla. Niska-alueen laajalla soraikolla ei ollut lainkaan merkkejä kalojen kudusta, jonka perusteella sora saattaa olla liian hitaassa virrassa. Soraa on mahdollisesti tarvetta siirtää alavirtaan nopeampaan virtaukseen. Toistaiseksi toimenpiteeksi riittää, että alueella seurataan kalojen kuitua.

3.1.6 Boffinkoski

Boffinkoskeen rakennettiin kaivinkoneen avulla neljä uutta kutusoraikkoa vuonna 2023. Soraikoista kolme on rakennettu autotiesillan alle ja ovat kooltaan pienehköjä. Sillan alaisista soraikoista kaksi oli hyvässä kunnossa. Yksi soraikoista oli kerännyt kiintoainesta ja vaatii huoltotoimia. Neljäs soraikko on huomattavan suuri ja sijaitsee välisuvannon jälkeisellä koskenniskalla. Soraikko oli paikoitellen kulunut, mutta edelleen pääosin hyvässä kunnossa. Soraikkoa ei tarvitse huoltaa.

3.2 Tuusulanjoki

Tuusulanjoessa tarkistettiin Solbacka 1 virtapaikan 2022 kunnostetut soraikot. Soraikot sijaitsevat kosken yläosalla. Kaikkien kolmen kunnostussoraikon todettiin olevan kuluneita ja niissä olevan kutukuoppia. Soraikoista keskimäinen oli kulunut eniten ja osa sorasta oli huuhtoutunut alapuolisen poikasuoman suulle. Kaikki kolme soraikkoa tarvitsisivat lisää soraa. Keskimäinen soraikko olisi mahdollista myös saada parempaan kuntoon puhdistamalla.

4 Viittaukset

Haro, E. 2022. VHVSY ry:n kalataloudelliset kunnostukset Vantaanjoella vuonna 2022. VHVSY:n raportti 24/2022.

Haro, E. & Tolvanen, O. 2021. VHVSY:n kalataloudelliset kunnostukset vuonna 2021. VHVSY:n raportti 26/2021.

Lehto, R. & Tolvanen, O. 2025. VHVSY ry:n sähkökoekalastukset vuonna 2025. VHVSY:n raportti 24/2025.

Tolvanen, O. 2023. VHVSY:n kalataloudelliset kunnostukset vuonna 2023. VHVSY:n raportti 21/2023.

Tolvanen, O. 2024. VHVSY:n kalataloudelliset kunnostukset vuonna 2024. VHVSY:n raportti 22/2024.

Tolvanen, O. & Lehto R. 2024. Jokitalkkari 2014–2024 – Kymmenen vuotta kalataloudellisia toimia ja virkistyskäytön edistämistä. Julkaisu 97/2024.

VHVSY ry:n kalataloudelliset kunnostukset vuonna 2025

VHVSY toteutti kalataloudellisia kunnostuksia vuonna 2025 Lepsämänjoen Vanhanmyllynkoskella, Keravanjoella Matarinkoskella ja Pikkukoskella sekä Vantaanjoen Rajakoskella. Lisäksi kesällä 2025 tarkistettiin aiempina vuosina rakennettujen soraikkojen kunto Vantaanjoessa ja Tuusulanjoessa. Kesän 2025 kunnostuksiin saatiin rahoitusta Varsinais-Suomen ELY-keskukselta.

Vantaanjoen ja Helsingin seudun
vesiensuojeluyhdistys ry

Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry

Latokartanonkaari 3 (E-talo, 2. krs), 00790 Helsinki

vhvsy@vantaanjoki.fi

www.vantaanjoki.fi